

NR 12/141 GRUDZIEŃ 2022

BEZPŁATNY MIESIĘCZNIK

SILESIA

TRAM NEWS

Nakład: 10 000 egz.

SPACERY PO REGIONIE

**Brynów
zimową
porą**

» str. 6-7

INWESTYCJE

**Tramwajowy
magazyn energii**

» str. 8-9

ROZMAITOŚCI

**Mikołaj
w tramwaju**

» str. 11

Wystartowała nowa „piętnastka”

» str. 4-5

Fot. Aleksandra Starosta

Jedźmy razem

Wydaje się, że dopiero się rozpoczynał, z nadziejami i oczekiwaniami, a tymczasem już dobiega końca 2022 rok. Obiektywnie mówiąc, rok dla wszystkich bardzo trudny. Po dwóch latach pandemii, kiedy wydawało się, że najgorsze mamy już za sobą, stanęliśmy w obliczu innego globalnego zagrożenia, jakim jest wojna za naszą wschodnią granicą. Obok dramatycznych informacji z Ukrainy, niemal codziennie słyszymy inne – o pogarszającej się sytuacji gospodarczej, drożęcej energii, dwucyfrowej inflacji... Jak w takich okolicznościach odnaleźć optymizm? Moim zdaniem, odpowiedź powinna brzmieć: w działaniu. Każdy na swój sposób i na miarę swoich możliwości może zmieniać rzeczywistość. Spółka Tramwaje Śląskie S.A., mimo wielu trudności, obok codziennej pracy przewozowej, konsekwentnie realizuje kolejne ważne zadania w ramach unijnego projektu inwestycyjnego. 19 grudnia w Sosnowcu Zagórze otwarta została nowa trasa linii tramwajowej nr 15. Tramwaje, które do tej pory dojeżdżały z placu Wolności w Katowicach do pętli Zagórze, od tego dnia realizują już kursy na trasie do ronda Jana Pawła II. Warto podkreślić, że na poszerzenie sieci tramwajowej na terenie obecnej Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii mieszkańcy czekali aż czterdzieści lat! Więcej na ten temat piszemy na stronach 4 i 5. W grudniowym numerze informujemy także o innych przedsięwzięciach inwestycyjnych. Polecamy comiesięczny raport z placu budowy (strona 3) oraz artykuł o pierwszym w Polsce magazynie energii dla sieci tramwajowej, który nabyła i zainstalowała spółka Tramwaje Śląskie S.A. (strony 8 i 9). Nie mogło oczywiście zabraknąć miejsca na spacer z przewodnikiem turystycznym, który tym razem zaprasza do odkrywania katowickiego Brynowa w zimowej scenerii. Tekst zamieszczamy na stronach 6 i 7. Jest też krzyżówka i kolorowanka dla najmłodszych – tradycyjnie na ostatniej stronie. Życzę miłej, świątecznej lektury. Niech jej pozytywne przesłanie towarzyszy Państwu przez cały okres Bożego Narodzenia oraz w nadchodzącym nowym roku!

Bolesław Knapik
Prezes Zarządu Spółki Tramwaje Śląskie S.A.

Rozkład jazdy na Święta

Osoby, które w okresie świąteczno-noworocznym planują korzystać z komunikacji miejskiej powinny zapoznać się z nowym komunikatem Zarządu Transportu Metropolitalnego.

23 i od 27 do 30 grudnia oraz od 2 do 5 stycznia obowiązywać będą rozkłady jazdy ważne w dni robocze (nieszkolne i niewakacyjne). W Wigilię (24 grudnia) ważne będą rozkłady specjalne oznaczone jako Wigilia – to rozkłady przypominające sobotnie, lecz zakładające ograniczenie kursowania linii tramwajowych od godz. 16:00 oraz zakończenie kursowania linii autobusowych i trolejbusowych ok. godz. 16:00 - 18:00. W kolejnych dniach, tj. 25 i 26 grudnia 2022 r. (I i II dzień Świąt Bożego Narodzenia), a także 1 stycznia 2023 r. (Nowy Rok), obowiązywać będą rozkłady jazdy na niedziele i święta. 31 grudnia 2022 r. (Sylwester) będą obowiązywać rozkłady specjalne oznaczone jako Sylwester – to podobnie jak w Wigilię rozkłady sobotnie zakładające wieczorne ograniczenia

kursowania linii tramwajowych, autobusowych i trolejbusowych. Ponadto w związku z zaplanowanym koncertem w Parku Śląskim, wprowadzone zostaną dodatkowe zmiany w komunikacji miejskiej. Pasażerowie, którzy planują korzystać z komunikacji miejskiej w okresie świąteczno-noworocznym, powinni zapoznać się ze szczegółowymi informacjami podanymi na stronie metropoliaztm.pl w zakładce Aktualności – Komunikaty. Poza zmianami w kursowaniu autobusów, tramwajów i trolejbusów, w zbliżającym się okresie nieco inaczej niż zwykle działać będą Punkty Obsługi Pasażera. Te w Wigilię będą nieczynne, a 30 i 31 grudnia będą obsługiwać podróży kolejno od 7:00 do 18:00 oraz od 9:00 do 13:00.

SILESIA
TRAMNEWS

Wydawca:

Agencja Mediów Lokalnych mediaL
41-500 Chorzów, ul. Katowicka 105/2, tel. 32 2413 374

Redaktor naczelny: Waldemar Kosior
Redaktor wydania: Andrzej Zowada

Druk:

POLSKA PRESS Sp. z o.o.

Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada

WIADOMOŚCI Z PLACU BUDOWY

w Bytomiu:

- Intensywne prace torowe realizowano w obrębie ulic: Powstańców Warszawskich, Sądowej i pl. Kościuszki, gdzie wykonano cały układ torowy. 23 grudnia planowane jest wznowienie ruchu tramwajów. Na ul. Piekarskiej wykonawca kontynuuje prace przy przebudowie sieci teletechnicznych (zakres miejski).
- Na zadaniu od centrum do Stroszka, ułożono torowisko na odcinku od skrzyżowania z ul. Sądową do przejazdu przez ul. Chrzanowskiego. 23 grudnia planowane jest wznowienie ruchu do pętli przy Uniwersytecie Medycznym oraz do Stroszka. Na odcinku do zajezdni układany był ruszt torowy na realizowanych odcinkach.

w Chorzowie:

- Inwestycja na ul. 3 Maja dobiega końca. Wykonawca zakończył zasadnicze prace w zakresie torowym. W ostatnim okresie prowadzone były prace sieciowe. Trwa przygotowanie infrastruktury do wznowienia ruchu tramwajowego w styczniu.
- Na odcinku od wiaduktu przy Hucie Kościuszko do ul. Metalowców wykonawca prowadzi prace w zakresie miejskim inwestycji.

w Dąbrowie Górniczej:

- Prace prowadzone są głównie w zakresie miejskim inwestycji. W zakresie torowym oddana została do użytku pętla przy Urzędzie Pracy. Od 12 grudnia tramwaje trzech linii od strony Będzina dojeżdżają do Urzędu Pracy.

Dąbrowa Górnicza pętla przy Urzędzie Pracy

w Katowicach:

- Na zadaniu wzdłuż ul. Grundmanna wykonawca kontynuował budowę ustroju nośnego mostu nad Rawą oraz przystąpił do budowy ścian budynku podstawy trakcyjnej. Na skrzyżowaniu z ul. Gliwicką zamontowano tor i rozjazd od strony wschodniej. Zamontowano też rozjazdy technologiczne na torowisku wzdłuż ul. Chorzowskiej.
- Wykonawca zakończył realizację prac wzdłuż ul. Chorzowskiej na odcinku Złota – Dębowa. Od 12 grudnia wznowiony został ruch tramwajów. Zadanie zgłoszono do odbioru.
- Wzdłuż ul. Gliwickiej na odcinku Wiśniowa – Bracka wykonawca zakończył prace i zgłosił inwestycję do odbioru.
- Dla zadania modernizacji torowiska wzdłuż ul. Obrońców Westerplatte od Korczaka do Wańkowicza wybrano wykonawcę. Wybór jest nieprawomocny.

Katowice ul. Grundmanna

w Mysłowicach:

- Prace toczą się niezgodnie z harmonogramem a realizacja inwestycji jest mocno opóźniona.

w Sosnowcu:

- W Zagórzu wykonawca zakończył prace i zgłosił inwestycję do odbioru. 19 grudnia trasa została oddana do eksploatacji liniowej. Więcej na ten temat na str. 4 i 5.
- Wzdłuż ul. 1 Maja wykonawca zakończył prace renowacyjne mostu nad Przemszą i kontynuuje prace torowe. Poza mostem, po ułożeniu warstwy tłucznia, wykonawca przystąpił do układania rusztu torowego.
- Dla zadania wzdłuż ul. Wojska Polskiego najbardziej zaawansowane prace są po stronie Niwki, gdzie między ul. Orłąt Lwowskich a rondem wykonawca przystąpił do układania rusztu torowego oraz układania płyt rozjazdowych. Od przejazdu kolejowego do wiaduktu w Dańdówce trwają prace rozbiórkowe oraz układane są kable zasilające.
- Na ul. Małachowskiego wykonawca prowadził prace w zakresie miejskim.

w Świętochłowicach:

- Na zadaniu wzdłuż ul. Łagiewnickiej wykonane zostały przejazdy w płytach oraz warstwy konstrukcyjne przed montażem szyn na odcinkach wydzielonych z jezdni. Na fragmentach Sportowa – Szygarska oraz Bieszczadzka – Beskidzka dobiegają końca prace kanalizacyjne i przebrojenia sieci przed układaniem warstw konstrukcyjnych.
- Dla zadania modernizacji torowiska w ul. Katowickiej od granicy z Chorzowem do ul. Żołnierskiej proces projektowy zakończył się. Nastąpiło formalne przekazanie placu budowy – trwają uzgodnienia projektu czasowej organizacji ruchu.

w Zabrze:

- Na zadaniu w Mikulczycach wykonawca realizował prace zbrojeniowe i betonowe ustroju nowego mostu. Na przebudowywanym skrzyżowaniu ul. Tarnopolskiej z ul. Chopina na połowie zakresu wykonawca zrealizował zakres torowy.
- Dla zadania w ciągu ul. Wolności prace torowe prowadzone są głównie od strony Rudy Śląskiej do pętli Zaborze, gdzie układany jest ruszt torowy. Po drugiej stronie zakresu wykonawca kontynuuje przebudowę wodociągu.
- Uprawomocnił się wybór wykonawcy zadania modernizacji torowiska wbudowanego w jezdnię ul. Wolności od posesji nr 203 do ul. Miarki 21.10. Na przełomie roku podpisana zostanie umowa.

Wszystkie wymienione w tekście inwestycje, związane są z Projektem pn.: „Zintegrowany Projekt modernizacji i rozwoju infrastruktury tramwajowej w Aglomeracji Śląsko-Zagłębiowskiej wraz z zakupem taboru tramwajowego” współfinansowanym przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w perspektywie UE 2014-2020.

Wystartowała nowa „piętnastka”

Zdjęcia: Mariusz Banduch

Nowa trasa linii tramwajowej nr 15 w sosnowieckiej dzielnicy Zagórze została oficjalnie oddana do ruchu. Inauguracyjny przejazd liniowy nastąpił 19 grudnia dokładnie o 14:09. Wcześniej odbyło się symboliczne otwarcie linii z udziałem oficjeli i wykonawców.

Realizacja tej, długo oczekiwanej, inwestycji rozpoczęła się 22 września 2020 roku na nieużytkach w rejonie ul. Braci Mieroszewskich, gdzie wbita została symboliczna „pierwsza łopata” na placu budowy nowej linii tramwajowej. Od tego dnia okoliczni mieszkańcy mogli obserwować intensywne prace, realizowane przez konsorcjum trzech firm: Eurovia Polska S.A. z Bielan Wrocławskich, KZN Rail Sp. z o.o. z Krakowa i Nowak Mosty Sp. z o.o. z Dąbrowy Górniczej. Po 27 miesiącach robót inwestycja została zrealizowana i wykonawcy zgłosili gotowość odbiorową. Pierwsza jazda próbna odbyła się 5 grudnia, potwierdzając pełną przejezdność nowej trasy. To zaś dało zielone światło, dla uruchomienia komunikacji liniowej.

W poniedziałek 19 grudnia na terenie pętli Zagórze, tuż obok nowego Centrum Przesiadkowego Zagórze, odbyło się oficjalne otwarcie nowej linii

tramwajowej. W uroczystości wzięli udział m.in.: Minister Funduszy i Polityki Regionalnej Grzegorz Puda, senator Joanna Sekuła, posłowie: Ewa Malik, Waldemar Andzel, Robert Warwas i Mateusz Bochenek, Prezydent Sosnowca Arkadiusz Chęciński, Przewodniczący Zarządu Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii Kazimierz Karolczak i Dyrektor Centrum Unijnych Projektów Transportowych Joanna Lech. Obecni byli także przedstawiciele firm wykonawczych, banków oraz innych instytucji wspierających inwestycję.

– To wielka chwila dla nas - tramwajarzy, ale też dla mieszkańców Sosnowca i całej Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Po ponad czterdziestu latach otwieramy pierwszą nową linię tramwajową – powiedział podczas uroczystości Bolesław Knapik, prezes Zarządu spółki Tramwaje Śląskie S.A. i dodał: – Jesteśmy beneficjentem unijnego projektu, ale na nasz sukces składa się praca wielu podmiotów i osób. Słowa podziękowania kierujemy do Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, do Centrum Unijnych Projektów Transportowych, a także do instytucji finansowych – zwłaszcza Banku Gospodarstwa Krajowego i Banku Pekao S.A., które nam zaufały i umożliwiły sfinansowanie wkładu własnego. Warto podkreślić, że gwarancje bankowe zapewniła nam także Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia. Dziękuję również władzom Sosnowca, które od początku wspierały nas w realizacji tego zadania. Prezes Bolesław Knapik podkreślił, że budowa nowej linii tramwajowej w Sosnowcu nie byłaby możliwa bez funduszy unijnych. Jest to jedno z 42 zadań infrastrukturalnych realizowanych przez spółkę Tramwaje Śląskie w ramach unijnego projektu inwestycyjnego, których łączna wartość szacowana jest na około 1,5 miliarda złotych.

O znaczeniu środków europejskich mówił także Minister Funduszy i Polityki Regionalnej Grzegorz Puda: – Wartość tej inwestycji wynosi około 90 milionów złotych netto, a aż 47 milionów złotych pochodzi z funduszy unijnych. Obecnie w całym województwie śląskim realizowanych jest wiele inwestycji w dziedzinie transportu z dofinansowaniem unijnym, a to przecież nie koniec. Życzę mieszkańcom Zagórza i okolic, aby jak najczęściej korzystali

W pierwszej oficjalnej przejażdżce nową trasą linii nr 15 uczestniczyli m.in. prezes Zarządu spółki Tramwaje Śląskie S.A. Bolesław Knapik oraz Minister Funduszy i Polityki Regionalnej Grzegorz Puda

z tego ekologicznego i efektywnego środka transportu, jakim jest tramwaj. Zadowolenia z otwarcia nowej linii tramwajowej nie krył prezydent Sosnowca Arkadiusz Chęciński. – Tramwaj na nowej trasie w Zagórzu zapewnia szybszy i bezpieczniejszy transport. Przykładowo z alei Paderewskiego do Centrum Sosnowca można tramwajem dojechać teraz o 3-4 minuty szybciej niż autobusem. Ta inwestycja pokazuje, jak wiele można działać wspólnie i jak wiele zawdzięczamy środkom europejskim. Bez nich nie zrealizowalibyśmy wielu ważnych inwestycji transportowych w naszej Metropolii. Oficjalne otwarcie nowej trasy zakończył przejazd tramwajów specjalnych do końca trasy i z powrotem. Wkrótce potem na nową trasę wjechały już tramwaje liniowe. Nową trasę obsługuje linia nr 15, która na trasie od katowickiego pl. Wolności dotychczas dojeżdżała do pętli Zagórze. Począwszy od kursu o 14:09 wszystkie kolejne tramwaje tej linii realizują już kursy na trasie do ronda Jana Pawła II. Do dyspozycji pasażerów są nowoczesne niskopodłogowe wagony, a zgodnie z rozkładem jazdy podróż między przystankiem końcowym a sosnowieckim Dworcem PKP zajmuje 17 minut, zaś do katowickiego Rynku tramwaje linii nr 15 dojeżdżają w 50 minut.

W pierwszym dniu kursowania linii nr 15 na nowym odcinku spółka Tramwaje Śląskie S.A. przygotowała też niespodziankę dla pasażerów. Na przystanku przy rondzie Jana Pawła II stanął świąteczny, historyczny tramwaj typu N, a w nim pracownicy Spółki zgromadzili upominki dla pasażerów. – Wszystkich pasażerów wysiadających z „piętnastki” na tym przystanku lub rozpoczynających tam swoją podróż częstowaliśmy pączkami, a na pamiątkę otrzymywali odbłaskowy gadżet, pamiątkowy bilet oraz kalendarz na 2023 rok. Odwiedziło nas też wielu okolicznych mieszkańców oraz pasjonatów komunikacji tramwajowej. Mielśmy więc okazję przeprowadzić wiele ciekawych rozmów, z których wyłonił się bardzo pozytywny odbiór naszej inwestycji. To był intensywny, ale bardzo pozytywny dzień – podsumowuje Andrzej Zowada, rzecznik spółki Tramwaje Śląskie S.A.

Budowa nowej linii tramwajowej w Sosnowcu Zagórzu objęła m.in. ułożenie ponad 7 km toru pojedynczego (ponad 14 km szyn), na ponad 9400 podkładach, ustawienie 176 słupów trakcyjnych i rozciągnięcie na nich 13,5 km sieci

trakcyjnej, budowę węzła przesiadkowego, budynku podstacji, przebudowę sieci elektroenergetycznych, wodociagowych, gazowych i ciepłowniczych oraz nasadzenie blisko 600 drzew. Zadanie pn. „Budowa linii tramwajowej w dzielnicy Zagórze od pętli tramwajowej do ronda Jana Pawła II w Sosnowcu” jest jednym z zadań „Zintegrowanego Projektu modernizacji i rozwoju infrastruktury tramwajowej w Aglomeracji Śląsko-Zagłębiowskiej wraz z zakupem taboru tramwajowego – etap I” współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

W ramach cyklu artykułów, który zatytułowaliśmy „Spacery po regionie”, zachęcamy do wspólnych wędrówek ścieżkami Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego. Są to wyprawy niezwykle - odwiedźmy interesujące miejsca i obiekty, które znajdują się blisko nas, po sąsiedzku albo nawet w naszym mieście, a dla wielu wciąż pozostają nieznane.

Brynów zimową porą

Kościół pw. św. Michała Archanioła

Śnieżna aura zachęciła nas do przechadzki po jednej z dzielnic Katowic - Brynowie. Zarówno przyjezdni, jak i miejscowi mogą tu odnaleźć coś ciekawego dla siebie - piękny park, ciekawe obiekty sakralne czy niezwykle miejsca pamięci.

Pierwsze wzmianki o wsi Brynów (pierwotnie Brwinów, nazwa wywodziła się od belek drewna, które używane były w kuźnicach żelaza) pochodzą z dokumentu z 1474 roku. Jest w nim mowa o przekazaniu przez księcia rybnickiego Wacława ziem myślowickich, do których wieś wówczas należała, wojewodzie sandomierskiemu Jakubowi z Dębna. Ta niezamieszkała do XVI wieku część dzisiejszych Katowic przez lata zmieniała swych właścicieli. W 1480 roku jej posiadaczem był książę Kazimierz II Cieszyński, a już w 1846 roku kuźnik Jurga Kieparski. Następnie w 1517 roku wieś była własnością pana pszczyńskiego Jana Turzona, a w 1536 roku Stanisława Salomona z Gorzkowic i jego rodziny. Kolejnymi właścicielami Brynowa w latach 1634-1702 byli kolejno: Jadwiga Kamińska, Karol Bernard Sobek, Jan Mieroszewski, Jerzy Holle, a także Baltazar Erdman Promnitz. Natomiast pod koniec XIX wieku wieś stała się własnością wpiętych Winklerów, później Thiele-Winklerów, a następnie księcia Hohenlohe-Ochringen.

Do 1865 roku Brynów był częścią Katowic, ale kiedy otrzymały one prawa miejskie stał się samodzielną gminą, mającą nadal charakter wiejski. Na jej terenie funkcjonował również duży obszar dworski oraz założony jeszcze na przełomie XVII i XVIII wieku folwark, z którego zarządzano całym tym obszarem. Wówczas głównym źródłem utrzymania było rolnictwo i leśnictwo, a także prowadzenie licznych cegielni.

Z początkiem XIX wieku pojawił się na terenie Brynowa przemysł. Pierwsza kopalnia węgla kamiennego „Beate” (Beata) powstała tutaj już w 1801 roku, a kolejna pod nazwą „Oheim” w 1899 roku (od 1922 roku „Wujek”). Kopalnia ta stała się napędem rozwojowym dla Brynowa, na terenie którego zaczęły powstawać osiedla robotnicze.

W 1914 roku obszar dworski Brynowa włączony został do Katowic, a dziesięć lat później sam Brynów włączono w obszar miasta. Okres międzywojnia to kolejny czas rozwoju dzielnicy. Powstały nowe zakłady przemysłowe i osiedla robotnicze, a dalszy jej rozkwit przerwała II wojna światowa.

W okresie powojennym w Brynowie powstało kilka osiedli, m.in.: domków fińskich, domków jednorodzinnych Brynów A w trójkącie ulic: Kościuski, Brynowskiej i Różyckiego oraz osiedle Brynów B zwane potocznie „Ptasim Osiedlem” od nazw ulic m.in. Drozdów, Kukulek, Słowików, Szpaków, Jerzyków czy Skowronków. W latach 50. XX wieku na osiedlu B wzniesiono również domy czteropiętrowe przeznaczone dla pracowników Głównego Instytutu Górniczego oraz tzw. domy profesorskie. Pod koniec lat 70. ubiegłego wieku na terenie dawnego folwarku wzniesiono nowe osiedle z kilkupiętrowymi budynkami mieszkalnymi oraz domki jednorodzinne w zwartej zabudowie, któremu nadano imię Alfonsa Zgrzebnika.

Nasz zimowy spacer po dzielnicy rozpoczniemy od przystanku tramwajowego Brynów – Szpital, z którego przechodzimy na drugą stronę ulicy Kościuski. Warto w tym miejscu wspomnieć, że linia tramwajowa na tej ulicy uruchomiona została już w 1912 roku. Łączyła ona centrum miasta z tzw. Parkiem Południowym, czyli dzisiejszym

Wieża Ciśnień przy ul. Nasykowej

Parkiem im. Tadeusza Kościuszki (imię nadano w 1925 roku). Jest to największy parkowy teren Katowic, zajmujący powierzchnię 72 ha, założony w 1888 roku. Punktem startu naszej przechadzki niech będzie 35-metrowa wieża spadochronowa, wzniesiona w latach 50. XX wieku. Zastąpiła ona stojącą w tym miejscu 50-metrową stalową wieżę, postawioną z inicjatywy Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej, która używana była do szkolenia skoczków spadochronowych. Wieża jest obecnie pomnikiem i symbolem poświęconym młodym obrońcom Katowic z września 1939 roku. Spod wieży idziemy parkową alejką wzdłuż ulicy Kościuszki i docieramy na wzgórze Beata (334,5 m n.p.m.), w pobliżu którego stoi urokliwy drewniany kościółek pw. św. Michała Archaniola. Obiekt trafił do Katowic w 1938 roku, a wzniesiono go w 1510 roku w Syryni (powiat wodzisławski), gdzie przez blisko 430 lat pełnił rolę kościoła parafialnego. Kościół zbudowany jest z drewna w konstrukcji zrębowej. Wnętrze jest jednonawowe, z prostokątną nawą i takim samym wąskim prezbiterium. Do kościoła od wschodu prowadzi wąska prostokątna kruchta, a w nim zobaczyć można m.in. drewnianą ambonę, kilka rzeźb świętych, Madonny z Dzieciątkiem (późny gotyk z początku XVI wieku) oraz kamienną kropielnicę. Obok kościoła znajduje się drewniana dzwonnica z 1679 roku, a w pobliżu urządzono małe lapidarium.

Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego

Wieża Spadochronowa

Nieopodal drewnianej świątyni wzniesiono pomnik poświęcony polskim alpinistom, tragicznie zmarłym członkom katowickiego Klubu Wysokogórskiego. Na siedmiu płytach umieszczono nazwiska i plafony z wizerunkami: Henryka Furmanika, Jerzego Kukuczki, Andrzeja Hartmana, Rafała Chodły, Jana Nowaka, Mirosława Dąsala, Tomasza Kowalskiego oraz Artura Hajzera. Kolejne kroki kierujemy w stronę ulicy Pięknej, gdzie przy osiedlu domków jednorodzinnych usytuowany jest kościół Podwyższenia Krzyża Świętego, będący m.in. pomnikiem ku czci tragicznie zmarłych górników z grudnia 1981 roku. Z ulicy Pięknej przechodzimy do ulicy Parkowej, a następnie do przejścia podziemnego z ulicą Brynowską. Docieramy do ulicy Gallusa, przy której stoi zabytkowa wieża ciśnienia z 1902 roku. Stąd niedaleko już do ulicy Wincentego Pola, gdzie znajdują się zabudowania kopalni „Wujek”. Miejsce to stało się rozpoznawalne nie tylko w Polsce, ale i na świecie wraz z wprowadzeniem 13 grudnia 1981 roku na terenie całej Polski stanu wojennego oraz rozpoczęciem od 14 grudnia strajku okupacyjnego w kopalni. Najtragiczniejsze wydarzenia miały miejsce 16 grudnia 1981 roku, kiedy wojsko, milicja oraz jednostki ZOMO siłą spacyfikowały strajkujących, co doprowadziło do użycia broni i śmierci dziewięciu górników. Dla upamiętnienia tamtych wydarzeń przed ko-

Park im. Tadeusza Kościuszki

Kopalnia Wujek

palnią ustawiony został pomnik autorstwa Aliny Borowczak-Grzybowskiej i Andrzeja Grzybowskiego, odsłonięty w 10. rocznicę tragedii, 15 grudnia 1991 roku. Pomnik to 33-metrowy krzyż, obok którego znajduje się dziewięć krzyży ułożonych trójkami na wysokim cokole. W krzyżach umieszczone zostały urny z ziemią z grobów poległych górników. Dodatkowo na murze kopalni umieszczono kilka tablic pamiątkowych. W pobliżu pomnika, w dawnym magazynie odzieży roboczej w 2011 roku utworzono Śląskie Centrum Wolności i Solidarności, w którym znajduje się Muzeum – Izba Pamięci kopalni „Wujek”. W placówce zgromadzone zostały pamiątki związane z historią kopalni, stanu wojennego i tragicznych wydarzeń pacyfikacji z grudnia 1981 roku. Z ulicy Wincentego Pola można dojść do ulicy Dziewięciu z Wujka, następnie skierować się do ulicy Ligockiej i do ulicy Brynowskiej. Po drodze zauważymy kilka domów mieszkalnych z przełomu XIX i XX wieku oraz z okresu międzywojennego. Na chwilę warto też skrócić w ulicę Nasykową, aby zobaczyć kościół pw. Najświętszych Imion Jezusa i Maryi zbudowany w 1957 roku. Spacer można zakończyć w nowoczesnym centrum przesiadkowym w Brynowie, wybudowanym w 2020 roku.

Tekst i zdjęcia: Adam Lapski
Przewodnik turystyczny

Centrum Przesiadkowe w Brynowie

Tramwaje Śląskie mają pierwszy w Polsce tramwajowy magazyn energii

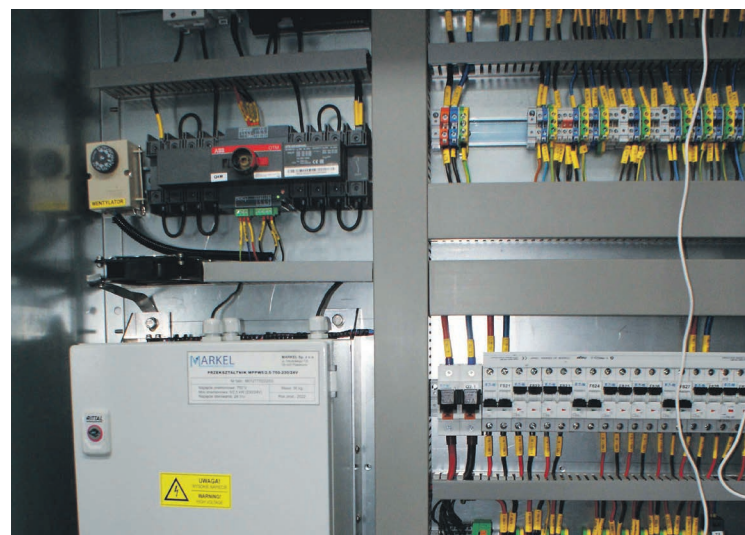

Stanął na pętli w Zabrzu Biskupicach zapewniając nie tylko odpowiednie zasilanie dla tramwajów, ale także pozwalając na uniknięcie strat energii. Magazyn energii dla spółki Tramwaje Śląskie S.A. zrealizowany przez wrocławską firmę ELEKTROTIM S.A. to pierwsza w Polsce taka instalacja dla sieci tramwajowej.

Linia tramwajowa biegnąca z centrum Zabrze przez dzielnicę Biskupice do Bytomia została w ostatnich latach gruntownie zmodernizowana, z wykorzystaniem unijnych środków. Docelowo, po zakończeniu modernizacji infrastruktury torowej w innych częściach Zabrze, spółka Tramwaje Śląskie S.A. planuje wprowadzenie do obsługi nowoczesnego niskopodłogowego taboru, który wymaga utrzymania odpowiedniego napięcia w sieci trakcyjnej. – Tymczasem odległość między podstacjami trakcyjnymi na tym ciągu tramwajowym jest na tyle duża, że już dziś, choć kursują tu starsze wagony, zdarza się, że spadki napięcia utrudniają ruch. Przy nowoczesnych wagonach taka sytuacja spowodowałaby unieruchomienie

tramwajów. Dlatego zdecydowaliśmy się zainwestować w nowoczesne rozwiązanie, dające nam podwójny efekt – mówi Bolesław Knapik, prezes Zarządu spółki Tramwaje Śląskie S.A.

Pierwszym zadaniem zasobnika energii elektrycznej jest magazynowanie energii, również tej, którą w wyniku rekuperacji oddają do sieci kursujące tramwaje; drugim zaś wspomaganie podstacji trakcyjnej poprzez oddawanie zgromadzonej w nim energii do sieci i tym samym ograniczenie spadków napięcia w sieci trakcyjnej w momentach, gdy pobór prądu przez jadący tramwaj jest zbyt duży dla naszej sieci zasilającej. – W ten sposób zwiększamy efektywność energetyczną naszej infrastruktury, gdyż

eliminujemy straty energii z rekuperacji, która dotąd często nie mogła być wykorzystana, a jednocześnie zapewniamy płynność ruchu tramwajowego, minimalizując zagrożenie powodowane przez zbyt niskie napięcie w sieci – wyjaśnia prezes Bolesław Knapik. Co istotne, w razie braku zasilania podstacji z zakładu energetycznego magazyn energii pozwala samodzielnie, jedynie z baterii, zasilić odcinek sieci pomiędzy Bytomiem a Biskupicami (tzw. praca „na wyspę”).

W efekcie przeprowadzonego postępowania generalnym wykonawcą wybrano firmę ELEKTROTIM S.A., której zadaniem była dostawa nowego zasobnika energii, posadowienie stosownego obiektu i zamontowanie zasobnika w jego wnętrzu oraz podłączenie urządzenia do układu zasilania spółki Tramwaje Śląskie S.A. wraz z jego uruchomieniem. Zadanie było tym trudniejsze, że jak dotąd nigdzie w Polsce nie powstała tego typu infrastruktura dedykowana sieci tramwajowej. – Jesteśmy wdzięczni za możliwość uczestniczenia w tak ciekawym, ambitnym i innowacyjnym projekcie. Z pewnością doświadczenie zdobyte przez ELEKTROTIM S.A. będzie pomocne przy realizacji podobnych tematów. Liczymy, że za przykładem spółki Tramwaje Śląskie, która wykazała się ogromną dojrzałością i świadomością potrzeby rozwoju, kolejne sieci tramwajowe w polskich miastach będą chciały skorzystać z tego rozwiązania – mówi Ariusz Bober, prezes Zarządu ELEKTROTIM S.A.

Zasobnik współpracuje z zabrzańską podstacją trakcyjną „Hagera” i samoczynnie zapewnia nominalną wartość napięcia w sieci trakcyjnej wynoszącą 600V (+120/-200 V) DC, uzupełniając akumulowaną energię pochodzącą z sieci, energią generowaną podczas hamowania tramwajów. Sterowanie zasobnikiem energii odbywa się zdalnie z punktu centralnej dyspozytorni mocy spółki Tramwaje Śląskie S.A. Magazyn jest jednak mobilny i w razie potrzeby można go przetransportować w dowolne miejsce sieci, gdzie wystąpią niedobory zasilania. Ciekawostką jest fakt, iż zasobnik nadaje się także do ładowania elektrycznych aut osobowych czy też autobusów – wystarczy wyposażyć go w odpowiednią ładowarkę.

Umowa między spółką Tramwaje Śląskie S.A. a ELEKTROTIM S.A. podpisana została w lipcu 2021 r. Prace na pętli Biskupice zakończyły się we wrześniu 2022 r., po czym urządzenie przechodziło fazę wdrożeń, prób i testów, zakończonych odbiorem technicznym na koniec listopada 2022 r. Żywotność urządzenia określona została na okres minimum 25 lat.

Od lewej: prezes Zarządu ELEKTROTIM S.A. Ariusz Bober, wiceprezydent Zabrza Katarzyna Dzioba i prezes Zarządu spółki Tramwaje Śląskie S.A. Bolesław Knapik

Wykonawca zapewnia na cały ten czas dostępność części zamiennych i jednocześnie gwarantuje minimum 10-letni okres żywotności baterii, przy czym w tym okresie ich efektywność nie może być niższa niż 80% wartości znamionowej. – Nasza Spółka wykonała kolejny krok w nowoczesność, przecierając przy tym ścieżkę, z której pewnie będą chciały skorzystać inne przedsiębiorstwa tramwajowe. Nowoczesne technologie dają nam możliwość poprawy kolejnych elementów tramwajowej infrastruktury i cieszymy się, że potrafimy z tego w pełni korzystać – kończy prezes tramwajowej Spółki Bolesław Knapik.

az

Podstawowe dane techniczne:

- Energia (pojemność) pojedynczego ogniwa: 400 Ah
- Pojemność zainstalowana magazynu energii: 345 kWh
- Pojemność użyteczna magazynu energii: 280 kWh
- Moc układu przekształtnikowego: 1200 kW (dwa przekształtniki po 600 kW)
- Prąd rozładowania maksymalny: 1000 A przez 30 sek.

Tramwaje Śląskie ze Złotym Laurem Umiejętności i Kompetencji

Spółka Tramwaje Śląskie S.A. została laureatem jednej z najbardziej prestiżowych nagród przyznawanych w południowej Polsce – Laurów Umiejętności i Kompetencji Regionalnej Izby Gospodarczej w Katowicach.

W czasie jubileuszowej, 30. edycji nagrody Regionalnej Izby Gospodarczej w Katowicach, przyznano Diamentowe, Kryształowe, Platynowe i Złote Laury trzydziestemu laureatowi ze świata polityki, samorządu, biznesu, nauki i sportu. W tym zacnym gronie znalazła się spółka Tramwaje Śląskie S.A., która wyróżniona została Złotym Laurem Umiejętności i Kompetencji w kategorii: Polskie Przedsiębiorstwo.

Członkowie Kapituły Laurów Umiejętności i Kompetencji docenili sprawną realizację usług przewozowych realizowanych przez spółkę Tramwaje Śląskie S.A. na rzecz Zarządu Transportu Metropolitalnego, skuteczne pozyskiwanie środków unijnych na strategiczne inwestycje z wykorzystaniem nowoczesnych technologii oraz starania na rzecz tworzenia bezpiecznej, szeroko rozwiniętej i przyjaznej sieci komunikacyjnej.

Jubileuszowa uroczystość wręczenia Laurów odbyła się 20 listopada 2022 roku w sali koncertowej Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach. Nagrodę dla spółki Tramwaje Śląskie S.A. odebrał Prezes Zarządu Bolesław Knapik: – To wyróżnienie daje nam dużą satysfakcję, bo kapituła doceniła zarówno wysiłek pracowników, dzięki któremu na co dzień realizujemy zadania przewozowe na wysokim poziomie, jak i nasze zaangażowanie w pozyskiwanie zewnętrznego finansowania i realizację największych w historii Spółki zadań inwestycyjnych. To wielkie uznanie dla wszystkich pracowników, którym dziękuję i gratuluję.

To nie pierwsza nagroda dla tramwajowej spółki przyznana przez Regionalną Izbę Gospodarczą w Katowicach. W 2019 roku spółka Tramwaje Śląskie S.A. wyróżniona została statuetką Perła Europy za efektywne wykorzystywanie możliwości rozwojowych i inwestycyjnych płynących ze środków unijnych.

Z korzyścią dla pasażerów

Od 16 stycznia 2023 roku wchodzi w życie nowa taryfa Zarządu Transportu Metropolitalnego, w której pojawiły się korzystne dla pasażerów rozwiązania. Chodzi o opcję „Podróż Start/Stop”, która będzie dostępna dla pasażerów w ramach aplikacji mobilnej i portalu Transport GZM.

– Korzyści dla pasażerów w nowej opcji jest wiele. Przede wszystkim, w ramach funkcjonalności „Podróż Start/Stop” aplikacja sama naliczy opłatę za przejazd, wybierając najkorzystniejsze dla pasażera rozwiązanie. Jedyne, co pasażer będzie musiał zrobić rozpoczynając podróż, to zarejestrować wejście do pojazdu poprzez zeskanowanie kodu QR lub wpisanie odpowiedniego kodu, znajdującego się w pojeździe – mówi Grzegorz Kwitek, członek zarządu GZM.

W opcji „Podróż Start/Stop” pojawiają się również nowe przedziały czasowe: 5-, 10- i 15-minutowe, krótsze niż dla obecnych biletów jednorazowych/krótkookresowych. I tak – opłata za podróż w opcji normalnej do 5 minut docelowo będzie wynosiła 2 zł. Jednak w początkowym okresie (do dnia 31 marca), w ramach promocji, zostanie ona obniżona do 1 złotówki. Przejazd trwający od 5 do 10 minut będzie kosztował 3 zł, a od 10 do 15 minut – 3,50 zł. Opłaty ulgowe będą oczywiście o połowę tańsze.

Zmiany w Taryfie przewozu i w Cenniku

Kliknij po więcej informacji

Zarząd Transportu Metropolitalnego

Wybór opcji „Podróż Start/Stop” sprawi, że pasażer za wszystkie przejazdy w ciągu dnia nie zapłaci więcej, niż wartość biletu „dziennego”. Obecnie wynosi ona 12 zł w opcji normalnej. Będzie to możliwe dzięki agregacji opłat – w ramach tej opcji system pod koniec dnia zsumuje wszystkie opłaty wniesione przez pasażera w ciągu tego dnia. Jeśli suma opłat przekroczy wartość biletu „dziennego”, wówczas system anuluje wyliczone w ciągu dnia opłaty i za cały dzień pobierze opłatę w wysokości ceny biletu dziennego.

Przy wyliczaniu najkorzystniejszej dla pasażera opłaty, w ramach opcji „Podróż Start/Stop” system uwzględni nie tylko czasy poszczególnych przejazdów, ale również ewentualne przesiadki, trwające nie dłużej niż 30 minut. Wówczas system, pod

koniec dnia, rozliczy tę kolejną podróż jako kontynuację czasu z poprzedniego pojazdu.

Aby z tego skorzystać, pasażer będzie musiał za pomocą aplikacji zarejestrować swoje wyjście z pojazdu, a następnie wznowić podróż w ciągu 30 minut.

– Możliwość tę wprowadzamy z myślą o pasażerach, którzy w trakcie jednej podróży muszą się przesiadać. Dzięki temu mechanizmowi będą mogli spokojnie zmienić linię, płacąc wyłącznie za czas podróżowania autobusem, trolejbusem czy tramwajem – wyjaśnia Grzegorz Kwitek.

Dodajmy, że pozostałe ceny biletów, poza opcją „Podróż Start/Stop”, pozostaną bez zmian.

Źródło: metropoliagzm.pl

Zapisz się na bezpłatny kurs, zostań motorniczym

Spółka Tramwaje Śląskie S.A. ogłasza nabór kandydatów na bezpłatny kurs motorniczego tramwaju. Zgłoszenia przyjmowane są do 9 stycznia 2023 roku. Kurs rozpocznie się 31 stycznia 2023 roku i potrwa około 3 miesiące.

Wymagania stawiane kandydatom:

- ukończone 21 lat,
- wykształcenie minimum zawodowe.

Wymagane dokumenty:

- podanie o przyjęcie na kurs,
- CV,
- kopie dokumentów potwierdzających wykształcenie,
- oświadczenie o braku orzeczonego prawomocnym wyrokiem sądu zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych.

Dokumenty należy przysyłać na adres: kurs.motorniczy@tram-silesia.pl w terminie do 9 stycznia 2023 roku. Dodatkowych informacji udziela Ośrodek Szkolenia Motorniczych – tel. 32 266 50 97

Osobom, które ukończą kurs i uzyskają uprawnienia do kierowania tramwajem gwarantujemy zatrudnienie w spółce Tramwaje Śląskie S.A.

Fot. Tramwaje Śląskie S.A.

Mikołaj w tramwaju odwiedził 5 miast

Chorzów, Świętochłowice, Ruda Śląska, Zabrze i Bytom to miasta, w których we wtorek 6 grudnia można było spotkać wyjątkowego Mikołaja. Jak co roku zaprzęg reniferów dostał kilka godzin odpoczynku, a Mikołaj jeździ specjalnym tramwajem, rozdając prezenty na przystankach.

To już wieloletnia tradycja, że w Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii 6 grudnia Mikołaja można spotkać w tramwaju. – A mówiąc precyzyjnie – na przystankach, bo Mikołaj wykorzystał nasz historyczny wagon typu N do przejazdu, ale prezenty rozdawał dzieciom czekającym na przystankach – mówi Andrzej Zowada, rzecznik spółki Tramwaje Śląskie S.A. Mikołaj na przystankach wysiadał z tramwaju, pozował do zdjęć, wszystkich częstował słodyczami, a dla dzieci miał przygotowane drobne upominki. Klimatyczny był też sam pojazd, którym poruszał się Mikołaj. Wagon typu N ozdobiony został lampkami, łańcuchami, bombkami oraz różnymi świątecznymi i mikołajowymi ozdobami, a z jego wnętrza dochodziła świąteczna muzyka, w tym koledy i pastorałki.

Tramwaj z Mikołajem i Śnieżynkami przejechał przez pięć miast Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii: Bytom, Zabrze, Rudę Śląską, Świętochłowice i Chorzów, kursując od 13:00 do 18:30. – Odnoszę wrażenie, że z roku na rok na przystankach czeka na mnie coraz więcej dzieci. Nie mogę ich zawieść i za rok z pewnością wrócę do tramwaju – obiecał Mikołaj.

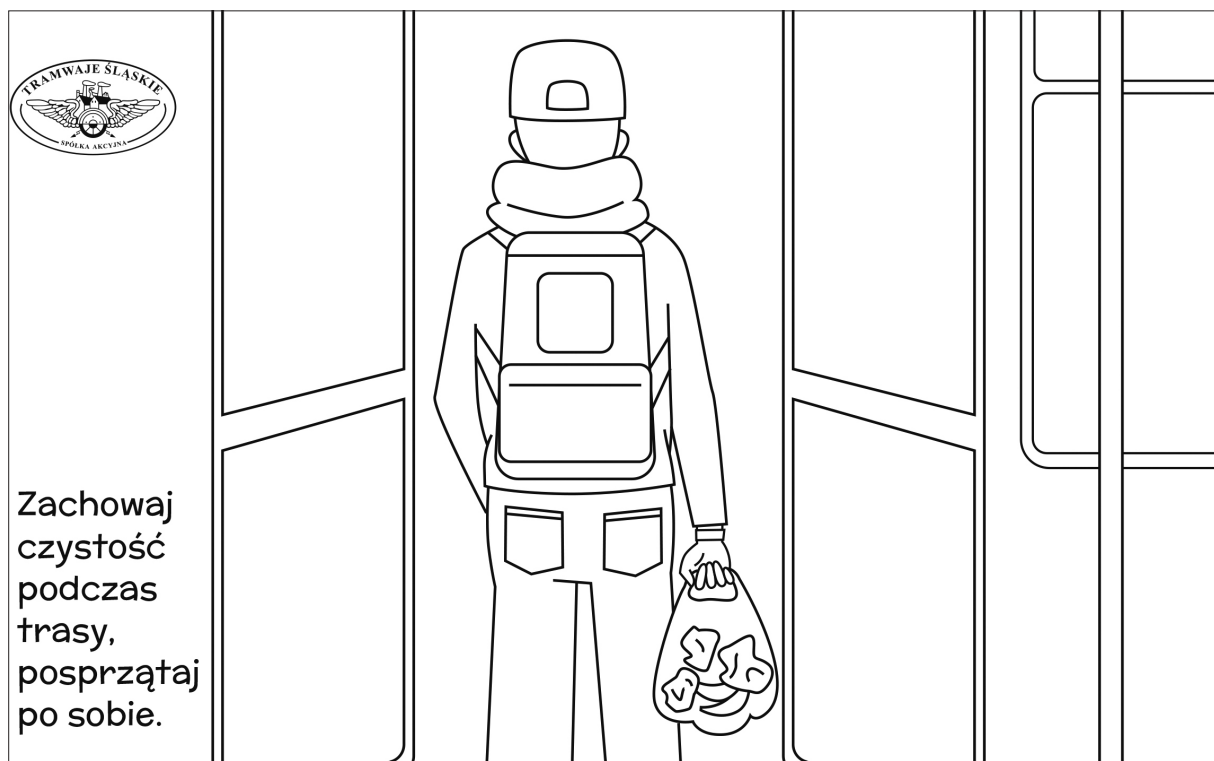
red

Fot. Aleksandra Starosta

Pokoloruj tramwajowy świat

Zapraszamy najmłodszych Czytelników do zabawy w kolorowanie. Co miesiąc, w tym miejscu, znajdziecie obrazki o tematyce tramwajowej. Od dziecięcej wyobraźni i pomysłowości zależeć będzie jakimi wypełnią się one kolorami. Pora szykować kredki i do dzieła!

Krzyżówka panoramiczna

Oficer w marynarce	▼	As dla chemika		▼	Imię	▼	Waż jak szal	▼	Rio na drodze	▼
Maszyna z łyżką		Na dłoni zbira	Przodek		Londona		Wachlarz japoński; sensu		Domena liternika	
Zawiązana wstążka	▶						Epidemia	▶		
	▶				Część kielicha	▶				
Flirt					Żydowski uczony	▼				
Talerz za oknem								Ryba z chińskich rzek		Tam domy warszawskich notabli
Zimno-krwisty koń	▶					Podwodna skała	▶			
						Mocny trunek	▼			
	▶				Kapłan indyjski	▶				
Znak na mapie	▶				Grecki taniec	▶				
Parów										
	▶		Statek o trzech kadłubach	▶						

Litery w kolorowych kratkach utworzą rozwiązanie.

Wśród czytelników, którzy nadeślą prawidłowe rozwiązania do 15 stycznia na adres wydawcy rozlosujemy nagrody rzeczowe. Z laureatem z poprzedniego numeru skontaktujemy się osobiście.

Adres redakcji: Agencja Mediów Lokalnych mediaL, ul. Katowicka 105, 41-500 Chorzów.
Rozwiązania można przysyłać pocztą elektroniczną (na adres: biuro@agencjamedial.pl).
Uwaga: oprócz adresu nadawcy należy podać numer telefonu kontaktowego.